

PRÁCE S TEXTEM:

Co je pásmo? Kysvětlí podle slovníčku literární teorie. *

Na západní frontě klid

Erich Maria Remarque (1898 - 1970)

Román z období I. světové války lčí osudy mladých německých studentů, kteří přímo ze školních lavic museli odejít na frontu. Ústřední postavou románu, Pavel Bäumer, který je svědkem smrti kamaráda, nakonec také umírá.

Několik deštivých týdnů je za námi - šedivě nebe, šedivá rozlékající se země, šedivě umírání. Už když jsme na cestě ven, proniká nám voda pláštěm i oděvem - a v mokru jsme po celou dobu. Nikdy neuschámé. Kdo ještě má boty, obvazuje si je nahoře pytlí od písku, aby mu blátivá břečka do nich nenatekla tak rychle. Na pušky se lepší kusu bahna, uniformy jsou olepěné bahnem, všechno je tekuté a rozbředlé, všechno je jediná čvachající, vlhká, olejovitá hmota zeminy, v níž stojí žluté tůně se spirálovitými červenými kalužemi krve a do níž pomalu klesají mrtví, ranění i ti, co ještě přežili.

Víchřice se divoce nad námi točí, krupobití střepin rve z šedé a žluté země pronikavý dětský křik raněných a za nocí roztrhaný životlopotně prostěnává k mlčení.

Naše ruce jsou země, naše těla jsou bláto a naše oči deštové kalužiny. Nevíme, zda ještě žijeme.

Pak se vrhá vedro jako medúza vlhce a dusně do našich jam, a v jedné z těchto dnů pozdního léta, když jdeme pro menáž, Katcza klopýtne a zůstává ležet. Jsme sami dva. Obvazuju jeho ránu: vypadá to, jako by měl roztrženou holec. Určitě je to průstřel kostí, a Katcza zoufale sténá: „Ještě teď - zrovna ještě teď.“

Utěšuju ho. „Kdoví, jak dlouho ten svrab ještě potrvá! Ale ty jsi z toho venku.“

Krev začíná prudce prosakovat obvazem. Katcza nemůže zůstat sám, proto se ani nemohu pokusit sehnat nosítka a také ani nevím, kde je tady nablízku nějaké stanoviště sanitáků.

Katcza není těžký: proto si ho беру na záda a jdu s ním zpátky k obvažišti.

Dvakrát odpočíváme. Transport mu působí silné bolesti. Moc nemluvíme. Rozepjal jsem si límec blůzy a těžce oddychuju, potom se, tvář mi nabíhá námahou. Přesto naléhám, abychom šli dál, protože terén je nebezpečný.

„Přijde to zase, Katczo?“

„Snad ano, Pavle.“

„Tak jdeme.“

Pomáhám mu vstát, stojí na nezraněné noze a drží se stromu. Pak беру opatrně zraněnou nohu. Katcza trochu nadsakkuje a беру i koleno zdravé nohy pod paži.

Naše cesta je teď svízelnější. Občas hvízdá granát. Jdu jak nejrychleji mohu, neboť z Katczovy rány kape na zem krev. Před dopady se můžeme kryt jen nedostatečně, protože než se stačíme ochránit, je vždycky po tom.

Abychom vyčkali, jak se palba vyvine, uléháme do malého trychtýře. Dávám Katczovi napít čaje ze své polní láhve. Kouríme cigaretu. „Jo, Katczo,“ říkám melancholicky, „tak nakonec musíme přece jít od sebe.“

Mlčí a dívá se na mne.

„Pamatuješ ještě, Katczo, jak jsme rekvirovali tu husu? A jak jsi pro mě došel a vytáhl mě z toho brajglu, když jsem ještě byl zelený rekrut a když jsem byl poprvé raněný? Tenkrát jsem ještě plakal, Katczo - budou tomu hnedle tři roky.“

Přikyvuje.

Strach před osamělostí se mne zmocňuje. Odvezou-li Katczu, nemám zde už jediného přítele.

„Katczo, musíme se v každém případě sejit, jestli bude mír dřív, než se sem vrátíš.“

„Myslíš, že mi s tou kostí tady ještě dají Áčko?“ ptá se trpce.

„Tu kost si v klidu vyléčš. Kloub je přece v pořádku. Snad se to vůbec všecko spraví.“

„Dej mi ještě jednu cigaretu,“ říká.

„Snad bychom potom mohli něco spolu podniknout, Katczo.“

Jsem velmi smutný, není přece možné, aby z mého života zmizel Katcza - Katcza, můj přítel. Katcza se svislými rameny a s tenkým, měkkým knírkem, Katcza, kterého znám jinak než všechny ostatní lidi na světě, Katcza, s nímž jsem sdílel tato léta - není možné, není přece vůbec možné, abych Katczu snad už nikdy nespatrił.

„Katczo, dej mi pro všechny případy svou adresu domů. A tady je moje, já ti ji napíšu.“

Dávám si cedulku do náprsní tašky. Jak opuštěný jsem už teď, ačkoliv ještě sedí vedle mne. Mám si honem prostřelit nohu, abych mohl zůstat u něho?

Katcza najednou zachrchlá a žlutne a zelená. „Pojďme dál,“ říká zajíkavě.

Vyskakuju, jsem celý žhavý, abych mu pomohl, nakládám si ho na záda a dávám se do běhu. Dělam dlouhé kroky, musí to být vytrvalostní běh, běžím opatrně, aby se raněná noha moc neklinkala.

V krku mám vyschlo, před očima tančí červené a černé mžítiky, jak se zatátými zuby a bez milosti klopýtám dál, až jsme konečně na obvažišti.

Tam klesám na podlomená kolena, mám však ještě dost síly, abych se skácel na tu stranu, kde je Kaczoza nezraněná noha. Za několik minut se pomalu zvedám. Nohy a ruce se mi hrozně třesou, s bítou nalézám svou polní láhev, abych si dal hlt. Rty se mi přitom chvějí. Ale usmívám se - Kacza je v bezpečí.

Za chvíli rozeznávám zmatenou spleť hlasů, šum, který se mi zachycuje v uších.

„To sis mohl ušetřit,“ říká jakýsi saniták.

Dívám se na něho vyjeveně.

Ukazuje na Kaczu: „Vždyť je mrtvý.“

Nechápu to. „Má ránu v holeni,“ říkám.

Saniták se zastavuje: „To taky.“

Otráčím se. Oči mám ještě pořád zakalené, pot se mi znova vyrazil a stéká mi přes víčka. Utírám ho a dívám se směrem ke Kaczovi. „Omdlel,“ říkám rychle.

Saniták si tiše hvízdá. „Tomu přece jenom rozumím líp. Je mrtvý. Vsadím se s tebou, oč chceš.“

Potřásám hlavou: „Vyloučeno! Ještě před deseti minutami jsem s ním mluvil. Jenom omdlel.“

Kaczozy ruce jsou teplé, беру ho kolem ramen, abych mu mohl čajem omýt tvář. Vtom cítím, jak mi vlhne ruka, již jsem zvedal hlavu. Ukládám Kaczu zpátky na zem, vytahuju ruku zpod jeho zahlaví: je zakrvácená. Saniták zas tiše hvízdá. „Vidíš.“

Kacza cestou dostal - aniž jsem to zpozoroval - střepinu do hlavy. Dírka je docela malinká, musela to být nepatrná, zabloučící střepinka. Ale stačila. Kacza je mrtev.

Pomalu vstávám.

„Chceš si vzít s sebou jeho vojenskou knížku a jeho věci?“ ptá se mne svobodník.

Přikyvuji, a dává mi to.

Saniták je udivený: „Nebyli jste náhodou příbuzní?“

Ne, nebyli jsme příbuzní. Ne, nebyli jsme příbuzní.

Jdu? Mám ještě nohy? Zvedám oči, rozhlížím se kolem dokola, celý se očima točím dokola, dokola, až se zastavuju. Všechno je jako jindy. Jenom zeměbranec Kaczižský Stanislav umřel.

Potom už nevím o ničem.

Padl v říjnu 1918 v den, jenž byl na celém bojišti tak tichý, že se zpráva vrchního velitelství omezila na větu: Na západní frontě byl klid.

vysvětlení:
Remarque [remark]
Bättermeyer [Bogumil]